

Turkish Journal of Shiite Studies

ISSN: 2687-1882 Cilt | Volume: 5 Sayı | Issue: 1 Haziran | June 2023

Recep Turan, *Tefsir Usûlünde Ehl-i Sünnet ve Şia Mukayesesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2022.

Recep Turan, *Comparison of Ahl al-Sunnah and Shia in Usul al-Tafsir*. Ankara: Ankara Okulu Publications, 2022.

Değerlendiren / Reviewed by

Zeynep Demiryorgan | <https://orcid.org/0000-0003-0674-0790> | zdemiryorgan@bayburt.edu.tr

Arş. Gör. Dr. Bayburt Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Tefsir Anabilim Dalı, Bayburt, Türkiye

Res. Asst. Dr. Bayburt University, Faculty of Theology, Department of Tafsir, Bayburt, Türkiye

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Article Type: Kitap İncelemesi / Book Review

Geliş Tarihi | Date Received: 05.06.2023

Kabul Tarihi | Date Accepted: 14.06.2023

Yayın Tarihi | Date Published: 30.06.2022

Atıf | Citation: Zeynep Demiryorgan. "Recep Turan, *Tefsir Usûlünde Ehl-i Sünnet ve Şia Mukayesesi*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2022.". *Turkish Journal of Shiite Studies* 5/1 (Haziran 2023): 78-82.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanır.

Copyright & License: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 license.

Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/siader> **mailto:** turkishshiitestudies@gmail.com

Öz

İslamî ilim geleneğinde usûl ilmiyle alakalı yazılmış olan eserlerin çokluğu, bu ilmin ne derece önemli olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Yol/yöntem bildirmesi adına usûl ilimleri tefsir ilmi açısından da önem arz etmektedir. Tefsir usûlünün multidisipliner bir alan olması onun anlaşılmasını bir nebze zorlaştırmaktadır. Bu nedenle bu alanda yazılmış olan eserlere olan ihtiyaç biraz daha artmaktadır. Bu alanda önemli bir çalışma olduğunu düşündüğümüz Recep Turan'ın "Tefsir Usûlünde Ehl-i Sünnet ve Şia Mukayesesi" isimli eseri, tefsir usulünde iki önemli mezhebi ele alıp açıklamak adına önemli bir boşluğu doldurmuştur. Tefsir usulünü Ehl-i Sünnet ve Şia ile mukayese ederek açıklayan söz konusu eser, bu mezhepleri kendi içlerindeki farklılıklarıyla ele almış, alanında kapsamlı bir eser olma hüviyetini kazanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Tefsir Usûlü, Ehl-i Sünnet, Şia, Kur'an.

Abstract

The multiplicity of works written about the science of methodology in the Islamic scientific tradition is important in terms of showing how important this science is. Procedural sciences are also important for the science of tafsir to inform the way/method. The fact that the method of tafsir is a multidisciplinary field makes it somewhat difficult to understand. Therefore, the need for works written in this field is increasing a little more. Recep Turan's work titled "Comparison of Ahl al-Sunnah and Shia in Tafsir Method", which we think is an important study in this field filled an important gap to deal with and explain two important sects in the tafsir method. The work in question, which explains the method of tafsir by comparing it with Ahl al-Sunnah and Shia, has dealt with these sects with their differences and has gained the identity of being a comprehensive work in its field.

Keywords: Tafsir, Tafsir Method, Ahl al-Sunnah, Shia, Qur'an.

Usûl ilimleri, yol/yöntem bildirmesi bakımından İslam ilimleri arasında son derece önem arz etmektedir. Bu sebeple İslamî ilimlerde ihtisas yapmak isteyen öğrenciler ve akademisyenlerin usûl ilmine vakıf olması elzemdir. Zira usûl ilmi; bir ilmin mahiyetini, yolunu ve yöntemini öğreten başat ilimlerden biridir.

Bu eser; yazarın 2022 yılında tamamladığı ‘Tefsir Usûlünde Ehl-i Sünnet ve Şia Farklılaşması’ isimli doktora tezinin aynı yıl kitap olarak yayımlanmış halidir. Tefsir ilminde usûl bilgisi veren ve İslam geleneğinde en önemli iki mezhep -Ehl-i Sünnet ve Şîa- mukayesesi yapan bu eser, sahasında büyük bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Zira bu konuda daha önceden yazılmış olan eserler var ise de konuyu baştan sona kapsamlı ve ayrıntılı açıklama noktasında yetersiz kalmaktadır. Bu anlamda bu eser alanında önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Söz konusu eser giriş, iki temel bölüm ve bir de sonuç bölümünden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin konu, amaç, yöntem ve kapsam gibi özelliklerine değinilmiş yararlanılan kaynaklardan söz edilmiştir. Başvurulan kaynaklar hem klasik hem modern dönem kaynaklardan olup literatür yelpazesi geniş tutulmuştur. Yine aynı bölümde tefsir usûlünün tanım ve mahiyetinden söz edilerek konuya giriş yapılmıştır. Eserin tefsir usûlünü tanımlamak adına ‘usûlü’t-tefsir’, ‘kavâidü’t-tefsir’ ve ulûmu’l-Kur’an adıyla yazılan eserleri inceleyerek işe başlaması kitabın ne ölçüde titiz hazırlandığını anlamak adına yol göstermektedir. Eser öncelikle tefsir usûlünün tanımını yaparak kapsadığı konu başlıklarını belirleyip tüm bu başlıklarda Ehl-i Sünnet ve Şîa mukayesesi yapmaktadır.

Eserin ilk bölümünde Ehl-i Sünnet ve Şîa’nın Kur’an anlayışları hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bağlamda Kur’an’ın kaynağı olan vahiy hakkındaki görüşler, Kur’an’ın nüzulünden metinleşme sürecine kadarki serüven, Kur’an’ın mevsukiyeti, yedi harf meselesi ve kiraatler olmak üzere Kur’an’ı bütünüyle kapsayan konularda bir kıyaslama yapılmıştır. Konuyla alakalı öncelikle Ehl-i Sünnet’in görüşüne yer verilmiş olup Ehl-i Sünnet’in içinde de görüş

farklılıklarının mevcut olduğu durumlarda bunlara da değinilmiştir. Yine konu ile alakalı hakim olan Şîf görüşü açıklanmış Şîa içerisindeki görüş ayrılıklarına da yer verilmiştir. Ehl-i Sünnet ve Şîa'nın Kur'an anlayışları kısmen paralel seyretse de Kur'an'ın mevsukiyeti hususunda Ehl-i Sünnet'in görüşü kesinlik ifade ederken Şîa'da bununla alakalı farklı görüşler mevcuttur. Şîa'ya göre son imam Mehdi'nin gelip Kur'an'ın hazfedilmiş kısımlarını okuyacağı görüşü Şîa'nın Kur'an anlayışı hususunda Ehl-i Sünnet'ten ayrıldığı temel düşünce olmuştur.

Vahiy ve Kur'an anlayışı konusunda Ehl-i Sünnet'in temel görüşleri açıklanmış, tartışmaya mahal bırakmayan görüşleri açık ve net bir şekilde ortaya konmuştur. Şîa'da da hakim olan görüşler incelenerek önemli müelliflerin konu ile alakalı farklı görüşleri varsa bunlara da yer verilmiştir. Bu konuda Şîa'nın temel görüşleri Ehl-i Sünnet'le paralel bir çizgide ilerlese de Hz. Ali ve İmam Mehdi ile alakalı Ehl-i Sünnet'le uyuşmayan görüşlerinin olduğu da belirtilmiştir.

Eserin ikinci ve esas bölümünde tefsir usulü kapsamına giren tüm konular sıralanmış ve konularla alakalı Ehl-i Sünnet ve Şîf görüşler belirtilmiştir. İlk olarak tefsir ve te'vil kavramları ele alınmış, bunlarla alakalı Sünnî ve Şîf görüşler açıklanmıştır. Tefsir yapılırken kullanılan kaynaklar sıralanmış, her iki mezhebin kaynaklara bakışı ve kaynakları kullanışı ayetler örneği üzerinden açıklanmıştır. Kur'an'ın Kur'an'la tefsiri, Hz. Peygamber sözüyle, sahabe kavliyle ve tabiîn kavliyle tefsiri ile alakalı Ehl-i Sünnet itidalli bir yol izlerken, Şîa'nın bazı sahabeleri cerhe tabi tutması ve imamları masum kabul etmesi onu bu noktada Ehl-i Sünnet'ten ayırmaktadır.

Kur'an ilimlerinin temel konularından olan muhkem ve müteşabih, mukatta'a harfleri hakikat ve mecaz, âmm ve hâss, mutlak ve mukayyed, mücmel ve mübeyyen, mübhemâtü'l-Kur'an, garîbü'l-Kur'an, vücûh ve nezâir gibi kavramlar öncelikle kavram olarak açıklanmış daha sonra Ehl-i Sünnet ve Şîa açısından incelenmiştir. Bu kavramlar Ehl-i Sünnet anlayışı içinde de farklı müelliflerce farklı tanımlanabildiği gibi Şîa'da da farklı tanımlamalar olmuştur. Bu sebeple bu konularla ilgili açıklamalarda çeşitlilik söz konusudur. Bu kavramlar açıklanırken de gerektiğinde ayet örnekleri verilmiş konunun daha net anlaşılması sağlanmıştır.

Ehl-i Sünnet düşüncesinde farklı yaklaşımlar ve teorilerle ortaya çıkan Kur'an'ın i'cazı konusu da her iki mezhep açısından incelenmiştir. Sünnî düşünce, genel olarak Kur'an'ın bizatihi mucize olmadığını savunan sarfe teorisini reddederken Kur'an'ın i'cazıyla alakalı, fesahat, belagat, nazm ya da çok yönlü i'caz teorilerini benimsemektedir. Şîf düşüncede ise tüm bu teorilere olumlu yaklaşan müellifler olduğu gibi reddeden müellifler de mevcuttur. Bu konu, benzerlikleri, farklılıkları ve detaylarıyla açıklanmıştır.

Kur'an ilimlerinde farklı yaklaşımlar içeren konulardan biri de Kur'an'da nesh meselesidir. Ehl-i Sünnet düşüncesinde nesh ile ilgili farklı tanımlamalar ve yaklaşımlar olmuştur. Neshi kabul eden müellifler olduğu gibi reddeden görüşler

de mevcuttur. Ancak bir şeyin vaki olduktan sonra bilinmesi, sonradan ortaya çıkması anlamına gelen bedâ anlayışı Ehl-i Sünnet'te tamamen reddedilmişken Şîa'da taraftar bulmuştur. Kur'an'da nesh meselesi de yine kavramsal tanımlamalarla açıklanıp mezhepsel farklılıklarıyla ortaya konmuştur.

Eser akademik bir çalışma olmasına rağmen dilinin yalın, açık ve akıcı olduğu görülmektedir. Eser genel olarak ele aldığı bütün konu başlıklarını önce tanımlama ve açıklama yoluna gitmiş bu vesileyle okuyucunun konuyu daha iyi anlamasını sağlamıştır. Eserin bu yönü, onu Ehl-i Sünnet ve Şîa mukayesesi yapan bir kitap olmasının yanı sıra önemli bir usûl kitabı da yapmaktadır. Eserin meseleleri kapsamlı ve detaylı olarak incelemiş olması kendinden sonraki araştırmacılar için yol gösterici olacaktır. Eserde meseleleri örneklendirmek, meselenin daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla kullanılan ayetler, Türkçe transkripsiyon harfleri ile yazılmıştır. Kanaatimizce bu ayetlerin orijinal Arapça ile yazılması anlatımın akıcılığına daha çok katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

Turan, Recep. *Tefsir Usûlünde Ehl-i Sünnet ve Şia Mukayesesi.* Ankara: Ankara Okulu Yayınları, 2022.